

DRUGI SASTANAK UPRAVITELJA FAKULTETA I ODSJEKA TEOLOGIJE

New Delhi, 11—12. kolovoza 1975.

TAJNIKOV IZVJEŠTAJ

1. Ciljevi sastanka

Inicijativa za sastanak u New Delhiju potječe od upravitelja fakulteta i odsjeka¹ teologije prisutnih na generalnom zasjedanju Međunarodne Federacije Katoličkih Sveučilišta² u Salamanci (1973).

Prema tada izraženim željama, susret u New Delhiju imao je neformalni karakter i postavio je sebi dvostruki cilj:

a) Favorizirati razmjene (mišljenja i iskustava) u vezi s ulogom i odgovornošću sveučilišne teologije u svijetu koji je u potrazi za pravdom i razvojem.

Bilo je poticaja za regionalne susrete da bi se tako pripremlilo radne dokumente. Vodeći računa o specifičnoj ulozi fakulteta i odsjeka teologije te raznolikosti lokalnih situacija, tražilo se da se točno odredi kakve ciljeve nastave i istraživanja moraju odrediti sveučilišne institucije i kakve opreme, metode rada i programe smatraju neophodnim tako da sveučilišna teologija preuzme svoje odgovornosti u vezi s traženjem pravde i razvoja.

b) Razmišljati o uputnosti i oblicima o budućnosti susreta upravitelja fakulteta i odsjeka teologije.

2. Sudjelovanje

Plenarne sastanke u New Delhiju pratio je veliki broj osoba među kojima je bilo više rektora katoličkih sveučilišta prisutnih zbog generalne skupštine F. I. U. C-a te više profesora iz zemlje domaćina.

Prema našoj procjeni, četrdesetak fakulteta i odsjeka bilo je zastupljeno s 88 sudionika (od kojih 8 iz Južne Amerike, 16 iz Sjeverne Amerike, 24 iz Evrope, 35 iz Indije i 5 iz drugih zemalja Azije).

Njegova uzoritost kardinal Garonne prisustvovao je u svojstvu privatne osobe. Gospodin Petar Barthel, dekan teološkog fakulteta u Neuchâtelu, predstavljao je protestantske fakultete iz Švicarske.

¹ Odsjek (engl. department — područje, ogranak, struka) teologije označuje sektor viših studija religioznih znanosti na sveučilištima Sjedinjenih Američkih Država. Po svom opsegu odsjek teologije nadilazi visoke teološke škole, ali je ispod razine teoloških fakulteta i nema prava podjeljivati akademske naslove, osim diplome o završenim studijima. Rimska Kongregacija »pro institutione catholica« nema jurisdikciju nad Odsjecima teologije.

² Službeni naslov glasi: Fédération Internationale des Universités Catholiques (sigla: F. I. U. C.).

3. Dokumenti

Velečasni Otac Liégé, predsjednik sastanka, priopćio je sudionicima tekst izvještaja dekana Francuske, fakulteta iz Nizozemske, fakulteta iz Bilbao, Barcelone i Montevidea.

Skupština je saslušala usmeni izvještaj koji se odnosio na institute teologije u Brazilu i na suradnju između katoličkih sveučilišta i biskupa Sjedinjenih Američkih Država.

Uvodni govori Oca Liégéa i monsinjora Andela Fernandesa, nadbiskupa New Delhija, bili su također priopćeni sudionicima.

Obzirom na neformalni karakter sastanka, komitet ne smatra uputnim objaviti te dokumente. Ipak poduzima korake za publiciranje govora monsinjora Fernandesa, čiji će vam se tekst poslati.

4. Rezultati zasjedanja

Zbog opširnosti raspravljane teme i kratkoće raspoloživog vremena, razmjene (mišljenja) nisu mogle završiti s prijedlozima ili konačnim rezolucijama. One su međutim omogućile sudionicima da otkriju bitne implikacije teološke odgovornosti u traženju pravde i razvoja, da usporede svoja iskustva s iskustvima drugih i da razmijene svoja pitanja i svoje prijedloge.

Ovaj izvještaj nema nipošto namjeru da vjerno iznese zajedničku misao sudionika, nego se zadovoljava time da naznači refleksije koje, iako nisu bile raspravljene i prihvaćene od sviiju, otkrivaju glavne crte refleksija u New Delhiju.

Nameće se jedna unaprijed utvrđena pretpostavka. Ako sastanak, kako je rekao Otac Liégé, nije bio ni kongres teologa ni kolokvij teologije nego susret upravitelja teoloških institucija, te se prema tome više nastojao usmjeriti prema sveučilišnim politikama, on je prije svega bio teološka razmjena, jer su sudionici pokazali da se njihova bitna pitanja nalaze na razini teološkog odgovora u vezi s problemima pravde. Malo se govorilo o organizaciji i sveučilišnoj politici u strogom smislu riječi.

4.1. Teologija interpelirana pitanjima pravde

Bilo je dano više elemenata odgovora. Urgentno pitanje traženja pravde utječe na način kako se shvaća sama teologija.

a) U tom smislu bilo je naglašeno da metodološko polazište teološke refleksije mora biti stvarna ljudska situacija — socijalno-ekonomska, politička, religiozna — jedne pokrajine ili naroda i da ta činjenica prožima ne samo etiku i moralne teologije nego čitavu teologiju.

Čini se, naime, da konkretna pitanja, koja nastoji riješiti moralna teologija, vrlo brzo dovode u pitanje temeljne vrijednosti i antropologiju u kojoj mi izričemo našu vjeru.

b) Specifična je uloga teologije da daje kriterije za teološko čitanje situacije (teologija) te instrumente i metode za promjenu te situacije (pastoralna teologija); ipak treba imati u vidu da ona nije kompetentna u pripremanju planova akcije koja teži za preobražajem društva.

Ovo isto načelo izraženo je u različitim terminima i s različitim osjećanjem.

»Prije nego li se odgovori na jedno pitanje, piše jedna radna grupa, treba pokazati razlikovanje. Memorija Crkve je već zabilježila mnoge promjene; mnoge su bile samo hermeneutičke derivacije kršćanske vjere da se ne da izmijeniti otkidanjem. Doista, ove promjene treba uzeti ozbiljno; neke imaju takav socijalno-kulturni odjek da se nakon toga čovjek više ne može odnositi prema Bogu kao prije toga. Ali s jedne strane, u jednoj promjeni odmah gledati prijetnju, to znači olakšati dogmatsku reakciju koja je uvijek inadekvatna. S druge strane, svaka promjena traži vremena; treba znati pratiti krizu, koja još nije bura, umjesto da se pre nagli kako bi se sve po-

vrátilo na staro s već gotovim dogmatskim odgovorom. U svakoj krizi, u svakoj interpelaciji, postoji nada koju treba poštivati. Uloga teologije je često (u tome) da prati«.

Suočena s problemima pravde, teologija mora dati odgovore na područna i konkretna pitanja (kao na primjer nejednakost pred porezom). Ona mora prije svega odgovoriti na pitanja koja su fundamentalna kao npr. neadekvatnost teologije prema indijskoj, muslimanskoj ili čak marksističkoj antropologiji. Ovo nam pitanje mora objasniti antropologiju u kojoj mi izražavamo našu teologiju.

c) Teološki govor mora nadići kozmološke i individualističke kategorije da bi se uključio u komunitarnu i društvenu viziju. Moramo razviti nove pojmove pod prijetnjom da ne susretnemo stvarnu situaciju ljudi koji nas pitaju.

Traži se da teološki govor postane »praktičan«. Jedna grupa zapaža da problem pravde i razvoja prouzrokuje novi način stvaranja teologije (teološko stvaranja?) koji dublje promišlja čitavu dogmatiku i čitavu teologiju poima kao usmjerenu prema preobražaju stvarnosti.

d) Što pretpostavlja adekvatna metodologija.

Skupština je postavila pitanje o metodološkim implikacijama »praktične« teologije.

Fakultet iz Barcelone zahtijeva da se traži cirkularna teološka metoda, tj. trostruko i cirkularno poimanje objavljenih datosti, činjenica i stvarnosti koje su prosvjetljene ovim datostima i subjekta koji ih promatra polazeći od svoje situacije.

Neki konstatiraju da je analiza situacija redovito »siromašni rođak« teološke metode i traže da joj se dade značajnije mjesto. Ovo je načelo, čini se, prihvaćeno, ali ono postavlja druga pitanja. Da bi ga se prihvatilo, treba analizirati i objasniti smisao nekih tekućih tvrdnji, čiji domašaj i opravdanje nisu svima posve jasni.

Razmjene se prije svega odnose na slijedeće tvrdnje:

- prakse društvene promjene i ljudskog oslobođenja jesu »locus theologicus«;
- u obradi teologije nije dosta poći od čovjeka; treba razviti metode prikladne da povežu analizu stvarnosti i teološki govor, treba učiniti autokritiku same teologije i njezinih ideoloških i socijalnih kondicioniranja;
- važno je da neka ideologija bude shvaćena i cijenjena kao ideologija i, obratno, treba pod svaku cijenu izbjeći da teologija postane ideologija.

Da bi preuzela svoje odgovornosti pred zahtjevima pravde i oslobođenja, teologija je pozvana da časno i kritički produbljuje ove temeljne tvrdnje.

e) Veza između teologije i prakse privukla je na poseban način pažnju radnih grupa. S jedne strane izgleda da teologija mora priznati svoju vezu s praksom, ali se s druge strane čini da je ta veza daleko od toga da bude čista odnosno jasna. »Primijetilo se, napominje Otac Liégé, da bi teološka refleksija, prije svega u domeni etike, brzo izgubila svoju podesnost kad se ona ne bi ostvarivala u kontaktu s praksom. Neki čak smatraju da teološki čin ne može biti drugo nego ispoljavanje prakse koja se temelji na vjeri i razmišljanju; oni deduktivnu teologiju suprotstavljaju induktivnoj: ova posljednja proizlazi iz sadašnje prakse, a idealno iz osloboditeljske prakse u socijalno-političkom prostoru«. Vrlo teška debata.

Ne možemo izbjeći slijedećim pitanjima: kakav dodir s primjenama pravde i razvoja nameće se našim teološkim zborovima? Ima li privilegiranih praksi? Da li se teologija zaista stvara počevši od borbenih praksi? Što u ovom slučaju znači »počevši od«? Ne bi li teologija neposredno morala ići za stvaranjem osloboditeljskih i pokretačkih praksi?

Skupština nije riješila ova pitanja, ali osjeća njihovu važnost. Uviđajući opasnosti od neposrednog prijelaza iz prakse u teološki govor — opasnost od teološkog govora koji brzo odlučuje da li je nešto ispravno ili opasnost od teološkog govora iza kojeg se skriva vladajuća ideologija — skupština opaža potrebu za teologijom koja je usmjerena prema praksi, tj. prema stvarnom preobražaju nehumanih situacija. Tako se jedan sektor istraživanja otvara pažnji sviju fakulteta.

f) Interdisciplinarnost teološke metode je druga tema koja je na poseban način zadržala pažnju sudionika. Teologija, primjećuje jedna grupa, ne može ostati izolirana znanost među znanostima, nego mora postati katalizator koji drugim znanostima pribavlja teološku perspektivu. Uostalom, teologija mora prihvatiti tekovine tih znanosti i surađivati s njima kako bi postala stvarno djelatna i plodonosna.

Tako su afirmirane važnost poštivanja autonomije svake znanosti, potreba obrazloženja između znanstvenog govora i teološkog govora kao i specifičnost teologije koja ne može biti zanemarena.

Ali ovdje se također postavljaju pitanja: kako se predati analizama koje ponajčešće zavise o specijaliziranim znanostima? Kako ne dati zatvoriti se u kompleksnost rezultata analize na štetu inicijativa vjere? Kakav tip interdisciplinarnosti trebamo prakticirati? Kako stvoriti interdisciplinarnost, a ne samo multidisciplinarnost u kojoj su stvari jedna do druge?

Odgovarajući upravo na ova pitanja teologija će se moći situirati prema zahtjevima pravde i oslobođenja.

g) Posljednja tema o kojoj se raspravljalo bila je ona o raznolikosti ljudskih iskustava i prema tome teologija. Bilo je rečeno da moramo ozbiljno uzeti mnogoobličnost ljudskog iskustva i da prema tome teologija ne može biti jednooblična nego da nužno mora biti mijenjana prema širokom spektru ljudskih iskustava.

4.2. Pedagoški i strateški zahtjevi

Na jednoj konkretnijoj razini programa, instrumenata rada i sveučilišne strategije, razmjene su stavile naglasak na slijedeće zahtjeve i potrebe:

a) Potreba da se pozove specijaliste profanih znanosti kako bi se ostvarilo istraživanje i stvarno interdisciplinarna formacija.

b) Korist interdisciplinarnih vježbi, osobito u obliku »seminara« pod vodstvom specijalista u različitim disciplinama (neteološkim i teološkim) i pripremljenih ozbiljnim uvodima u metode i specifične sadržaje tih disciplina.

c) Središnja važnost pokusnih rokova u krajevima ili nepovoljnim dijelovima zemljišta, popraćena odgovarajućim nadzorom.

d) Prijeke potreba staviti se u službu kršćanskih grupa koje su angažirane da promiču permanentnu sposobnost, metodu razmišljanja koje je prosvjetljeno vjerom.

e) Važnost, za kvalitetu istraživanja i nastave, aktivnog uvrštenja profesora i studenata u konkretne probleme koji se postavljaju u Crkvi i Društvu. U ovom kontekstu, (treba istaknuti) važnost suradnje između fakulteta i pastira (biskupa i drugih).

f) Potreba da se teologija stvara u grupi.

4.3. Budućnost »Udruženja«

Po završetku svojih radova, delegati su bili pozvani da izreku svoj sud o budućnosti »Udruženja«.

Bili su jedinstveni u želji za nastavak susreta.

Nakon ispitivanja pitanja koja se odnose na strukturu i ciljeve sastanka upravitelja fakulteta i odsjeka teologije, skupština je stvorila dvije odluke:

a) Potvrdila je, nakon amandmana, prijedlog koji je podnijela jedna anglofonska grupa. Nešto izmijenjeni prijedlog formuliran je kako slijedi:

»Budući da su sastanci upravitelja fakulteta i odsjeka teologije proširili naš vidokrug u službi Crkve i unaprijedili našu kolegijalnost;

Budući da će se druge zgodne prilike pružiti kasnije u službi Crkve;

Budući da je razmjena naših iskustava poučna za svakog od nas;

Predlažemo neka skupština odluči

1. Da postavimo na noge jednu permanentnu organizaciju fakulteta, odsjeka, instituta i udruženja teologije;

2. Da sadašnja skupština konstituira jedan suženi komitet od pet članova koji će djelovati do našeg slijedećeg sastanka;

3. Da ovaj komitet ima kao zadatke:

a) izabrati unutar sebe jednog predsjednika, koji će imati pravo imenovati jednog tajnika,

b) pripremiti nacrt konstitucije ili pravilnika,

c) izraditi modalitete udruženja s Međunarodnom Federacijom Katoličkih Sveučilišta (F. I. U. C.),

d) pripremiti »agenda« za idući sastanak,

e) ostati u kontaktu s ovdje prisutnim članovima i proširiti afilijaciju na druge fakultete, odsjeke, institute i udruženja iste vrste,

f) surađivati odsada s F. I. U. C.

b) Skupština je prosljedila s izborom članova komiteta.

Izabrani su:

Vlč. Albert ANTONIAZZI, profesor Teološkog instituta Katoličkog sveučilišta u Minas Gerais, poštanski broj 2686, 30.000 Belo Horizonte, M. G., Brasil (privatna adresa: poštanski broj 417, 30.000 Belo Horizonte, M. G., Brasil).

Kanonik Albert HOUSIAU, dekan Teološkog fakulteta Katoličkog sveučilišta u Louvainu, Place Croix du Sud, 1, B-1348 Louvain-la Neuve, Belgija (privatna adresa: rue Haute, 59, B-1348 Louvain-la Neuve, tel. 010/416 939).

Fr. John W. PADBERG, S. J., President, Weston School of Theology, 3 Phillips Place, Cambridge, Mass. 02138, U. S. A.

Fr. Samuel RAYAN, S. J., Dean of Faculty of Theology, Vidya Jyoti, 23 Raj Niwas Marg, Delhi — 110054, Indija.

O. Jakov L. P. VAN NIEUWENHOVE, docent, Faculteit des Godgeleerdheid, Hogeschoollaan, 225, Tilburg, Nederland (privatna adesa: Pst van Beurdenstraat, 62, Tilburg, Nederland, tel. 013/431 472).

Sakupljen u New Delhiju 14. kolovoza 1975. Komitet je povjerio predsjedništvo Ocu Johnu Padbergu. Ovaj je Oca Jakova L. P. van Nieuwenhovea odredio za službu tajnika.

J. L. P. Van Nieuwenhove
(preveo s franc. F. Sanjek)